

Seriesamtal och sociala berättelser

Ett visuellt stöd för att förstå samspel med andra
Tillfälle 2

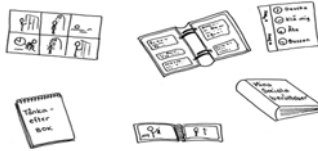
Genomgång av hemuppgift

Vad är sociala berättelser?

- Ett pedagogiskt redskap för personer som har svårt att förstå den verbala kommunikationen fullt ut och svårt att förstå sociala situationer.
- Med pennan, datorn eller iPad som redskap kan man tydliggöra sociala situationer.

Den sociala berättelsen består av:

- Bilder
- Bilder och text
- Bara text

När använder man en social berättelse?

- För att förbereda nya situationer.
- För att visa och beskriva vad andra tänker och känner.
- För att förändra ett beteende.

Börja alltid med en positiv situation när du ska introducera metoden!

Det är svårt att låta bli mobilen.

Det låter kul...

...jag måste bara kolla vem som ringer...

Jag gillar att SMS:a och att prata i mobilen, det gör jag varje dag...många glöper om dagen.

Under lektionerna ska vi ha mobilen i fickan eller i väskan...det är svårt tycker jag...

Nu får du lägga ned mobilen.

Nu ska jag ha lektion då är det bäst att ha mobilen i fickan. Jag får fortsätta att SMS:a på rasten. Om det blir svårt kan jag ge mobilen till en lärare under lektionen... vad smart jag är :)

Lärarna och tycker det blir jobbigt att ha lektion när jag SMS:ar och gör ut för att svara när någon ringer och klasskamraterna får svårt att koncentrera sig på sitt arbete.

Får att alla ska må bra i skolan är det viktigt att ta hänsyn till varandra. Jag får hänsyn till andra när jag bara använder mobilen på rasterna.

Exempel från Trippelkommunikation

Gunga på skolgården

Vi har en gunga på skolgården.
Det är rättvist när både jag och Pelle får gunga.
Äggklockan hjälper mig att veta hur länge jag får gunga.
När äggklockan ringer ska jag försöka ge Pelle gungan.
Jag vet att jag får gunga nästa rast.

Uppbyggnad av sociala berättelser

- Deskriptiv del – beskriver situationen.
- Perspektiv del – förklarar känslor och reaktioner hos mig själv och andra.
- Direktiv del – önskvärt beteenden, reaktioner.
- Kontrollmening – en ledtråd för att komma ihåg eller hålla sig motiverad.

PROBLEM

Ibland när jag sitter och jobbar får jag problem.
Det är när jag har svårt att förstå mina uppgifter.
Då vill jag ha hjälp genast.

ANNA har många att hjälpa.
Det är flera av mina kompisar som har problem.
Hon hjälper dem.

KOMMENTARER

Deskriptiva
meningar

JAG BLIR ARG. JAG SKRIKER OCH BLIR SURI!
Jag vill att ANNA skall komma och hjälpa mig.
NU! GENAST!

Klasskompisarna tycker att jag stör och
bär mig konstigt åt. De blir arga på mig.
ANNA blir arg. Mina kompisar blir arga.

Perspektiva
meningar

Jag måste försöka lära mig att vänta.
Jag kan tänka: "ANNA kommer snart till mig."

Medan jag väntar jobbar jag med den uppgift
som jag kan i extraboken. Så gör mina kompisar också.

Direktiva
meningar

Jag måste försöka förstå att jag skall vänta.
Vänta måste mina klasskompisar också.

Skolan blir roligare.
Klasskompisarna och ANNA gillar mig.
Jag blir glad istället för ledsen, arg och sur.

Kontroll-
meningar

Text:
Birgitta Andersson

Struktur på en social berättelse

- Ger en konkret beskrivning av situationen.
- Förklarar situationen.
- Beskriver vad personen gör.
- Förklarar andras reaktioner.
- Ger alternativ/strategi.
- Har en positiv avslutning.

Fördelar med en social berättelse

- Anpassar tempot
- Tydlighet
- Neutralitet
- Beständighet
- Självständighet
- Trygghet
- Ökad självinsikt

Vi börjar skriva

- Bestäm ämne – försök ringa in ett behov/problem.
- Bestäm målet för berättelsen – Vad exakt vill du att personen ska lära sig/förstå.
- Fundera över hur personen tänker om situationen.
- Är det rimligt för personen att lära sig.

Gör ett utkast

- Beskriv bakgrunden:
 - Var händer det?
 - När händer det?
 - Vem är med?
 - Varför händer det?
- Beskriv hur personen kan göra i situationen.
- Försök att ge personen en ledtråd som hjälper honom att komma ihåg hur han ska göra.

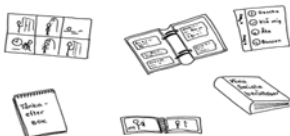
Att tänka på

- Skriv i jag-form.
- Skriv i nutid (undantag i förberedande syfte).
- Försök undvika uttryck som "alltid", "aldrig", skriv hellre "ofta", "ibland".
- Undvik ordet "INTE", skriv hellre "jag kan".
- Avsluta med en positiv kommentar.

Bearbeta texten

- Ta bort ord – Ransonera bland orden.
- Ändra/byt ut ord.
- Förvissa dig om att personen förstår alla ord som du har använt och känner igen sig i situationen.
- Förenkla
- Flytta om
- Lätta upp texten.
- Läs för någon annan.

De sociala berättelserna ska skrivas i **jagform**. De är och ska vara en personlig berättelse som handlar om **“mig - jag”**. Ordvalet anpassas till personens ordförråd och sätt att uttrycka sig. Man bör undvika orden **inte, aldrig, alltid**. Det är negativa, definitiva ord som kan vara svåra att leva upp till.

Text: Birgitta Andersson
Bild: Gunilla Olsson

Pappas 60-årsfest

På fester och middagar träffas man för att umgås och prata med varandra. Det finns många osynliga regler i sådana situationer, regler som inte är ner skrivna, men som andra förväntar sig att man känner till ändå. Dessa regler handlar oftast om hur man ska agera i samspelet med andra.

Beskrivande/deskriptiv

För mig är sociala situationer stressande. Jag tycker det är svårt att veta vad jag kan prata med andra om och jag blir stressad av att äta i miljöer med många syn- och hörselinyck.

Perspektiva

Vissa sociala sammanhang är viktiga för andra att jag deltar i.

Perspektiva

Min pappa har sett fram emot sin 60-årsfest länge och kommer att bli ledsen om jag inte är med då. På min pappas 60-årsfest är det viktigt att jag deltar.

Perspektiva

På födelsedagsmiddagen kommer jag sitta mellan min pappa och min syster. Jag ska försöka stanna kvar på middagen fram till damen börjar (ca kl.22.00)

Direktiva

Om jag blir osäker på vilka ämnen som är okej att "kallprata" om, kan jag titta på min "sociala meny" i handviskan.
Om jag blir rastlös kan jag lösa korsordet och rebusen som finns i sänghäftet.
Om jag blir stressad av alla ljud och synintryck, kan jag gå ut en stund och ta lite frisk luft.

Kontroll

Ur boken
"Boendestödsboken" sid. 63.
Författare Anna Sjölund &
Susanne Bejerot. Förlag
Autism-och
Aspergerförbundet

När det är min tur att svara på fråga

Jag heter Anna.
Jag går i klass 1c.
Min fröken heter Birgitta.
Vi är många elever i Birgittas klass.
Vi är många som vill svara på samma fråga.
När jag vet svaret på en fråga räcker jag upp min hand.
Det kan vara flera som vill svara på samma fråga.
Vi får turas om att svara på frågorna.
När det är min tur säger Birgitta: "Anna"
Jag ska försöka vänta på att Birgitta säger mitt namn innan jag svarar.

Text från "När läslamodsburken rinner över" av Gunnel Lundkvist

När det är min tur att svara på fråga

Jag heter Anna.
 Jag går i klass 1c.
 Min fröken heter Birgitta.
 Vi är många elever i Birgittas klass.
 Vi är många som vill svara på samma fråga.
Det är svårt för Birgitta att höra om alla svarar på samma gång.
 När jag vet svaret på en fråga räcker jag upp min hand.
Då ser Birgitta att jag vill svara.
 Det kan vara flera som vill svara på samma fråga.
De andra räcker också upp sina händer för att visa Birgitta att de vill svara.
 Vi får turas om att svara på frågorna.
Birgitta bestämmer vem av oss som ska svara.
 När det är min tur säger Birgitta: "Anna"
 Jag ska försöka vänta på att Birgitta säger mitt namn innan jag svarar.

Hur kan jag göra när Ingrid läser saga?

Bakgrund

- Jag heter Irja.
- Jag går på Lyckeskolan.
- Min fröken heter Ingrid.

Vad händer och varför

- Ibland läser vi böcker.
- Ingrid läser för mig och Nils och Karl.
- Jag tycker om att prata när Ingrid läser.
- Då blir Nils och Karl arga.

Vad kan jag göra

- Jag ska försöka vara tyst när Ingrid läser.
- Då kan jag höra vad sagan handlar om.

Vad leder det till

- Då blir lässtunden en mysig stund.

Tid

Ibland tänker man olika om tiden. Pappa tänker att det är en ungefärlig tid, men jag tänker att det är en exakt tid.

När det blir missförstånd blir man ofta arg.

Man kan bli arg för att man har fått vänta.

Eller så kan man bli arg för att någon kommer för tidigt och man inte hunnit klart med det man ville göra innan.

Det bästa är att fråga direkt när man bestämmer en tid om den är exakt eller ungefärlig. Vill jag kan jag använda tecknen!

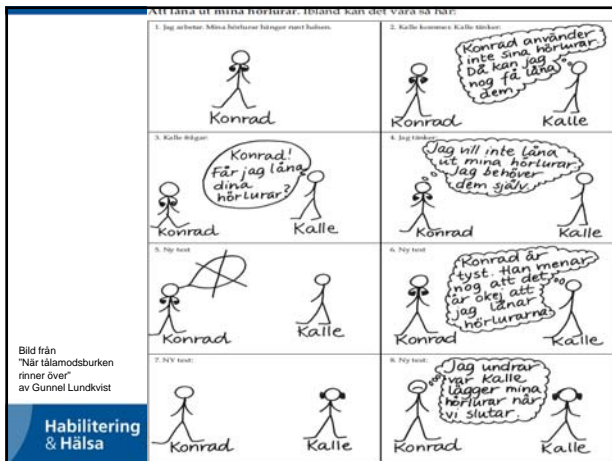
Exakt

Ungefärlig

Om det händer något så man måste ändra tiden är det bra att ringa och berätta det.

Vikariedagar

- Eva är min lärare. För det mesta är hon i skolan på måndagar tisdagar, onsdagar, torsdagar och fredagar.
- En del dagar är annorlunda. Ibland måste Eva stanna hemma eftersom hon är sjuk eller måste gå till doktorn. De här dagarna kan hon inte komma till skolan.
- När Eva inte kan komma till skolan måste barnen i vår klass ändå ha en lärare. De här dagarna ber rektorn en annan lärare att vara lärare i vår klass. Den här andra läraren kallas **vikarie** eftersom hon eller han **vikarierar** för Eva. Oftast är det Barbro som är vår vikarie men ibland måste det bli någon annan.
- Eva vet inte alltid när hon kommer att vara tvungen att stanna hemma. De andra barnen och jag får reda på om vi ska ha en vikarie när vi kommer till skolan på morgonen.
- Vikarien ser annorlunda ut än Eva men hon säger och gör det Eva vill att hon ska säga och göra. På vikarie-dagarna ska jag försöka arbeta på samma sätt som jag gör när Eva är här.

Ur boken "Vad betyder det?" sid 99. Författarna: Catherine Faherty, Förlag: RFA Utbildningscenter Autism

Habilitering & Hälsa

Taxi

Jag åker oftast taxi till skolan.

När skoldagen är slut åker jag ibland taxi till Fritids.

Jag går in i taxin och sätter mig.

Jag sätter på mig bilbältet.

Det gör mig säker.

Jag sitter still när taxin åker.

Jag kan sitta still och titta ut genom fönstret.

Taxichauffören tycker om när det är stilla och tyst i bilen.

När jag är framme vid Fritids säger taxichauffören till mig när jag ska ta av mig bilbältet.

Att åka taxi kan vara roligt.

Läggdags

Mitt namn är Kalle och jag bor tillsammans med mina föräldrar och min syster Stina.

Efter kvällsmaten och TV ska vi gå och lägga oss. Jag tar min medicin och sedan går vi i badrummet och borstar tänderna. När Stina och jag är i badrummet tillsammans blir det ofta bråk. Det slutar ofta med att vi blir arga och ledsna allihop.

Nu har vi bestämt att vi ska göra på ett annat sätt.

Efter kvällsmaten och TV är det dags att gå och lägga sig. När tårstocken pipar stänger mamma av TV:n. Då går jag och tar min medicin. Sedan går jag och mamma till badrummet och jag borstar tänderna och tvättar mig. Stina gör något annat medan jag gör mig klar i badrummet.

Medan Stina borstar tänderna går jag och väljer en bok som mamma ska läsa.

Jag väntar i min säng på Stina och mamma.

När mamma hjälper mig först och sedan Stina blir det lugnare i badrummet och vi blir mycket gladare.

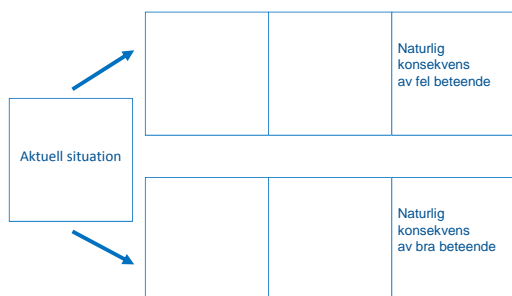
Presentation av den sociala berättelsen

- Presenteras för personen av någon som har god relation till personen.
- I välkänd och avspänd miljö
- Ge tillfälle till kommentarer och förklaring
- Kopieras för att finnas tillgänglig i alla miljöer
- Hållas aktiv
- Om berättelsen aktivt och konsekvent används under en period (3-4 v) utan påtagligt resultat måste den göras om.

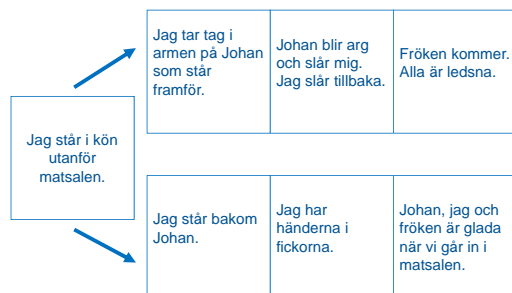
Konsekvenskarta

- Kommer från engelska Contingency Maps
- Visar vilken konsekvens en handling ger
- Ger personen en valmöjlighet

Exempel på konsekvenskarta

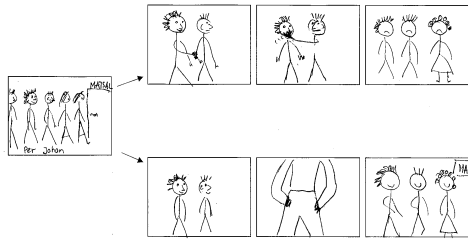

Exempel på en skriven "händelse"

Händelsekarta

Exempel på "contingency map" (Pat Miranda, 2008)

Ett sätt att beskriva något som blir "fel" och ge förslag på ett mer uppskattat handlande/beteende i situationen. RITA (eller skriv) i rutorna.

Fördelar med en konsekvenskarta

- Visuell
- Personen ser hur han/hon kan göra
- Personen kan göra ett aktivt val
- Konsekvensen av en handling visas tydligt

Tänk på

- För att arbeta med sociala berättelser behöver omgivningen vara överens om problemet.
- Att strategin är konkret och bygger på personens förmåga och perspektiv
- Att endast ha ett mål i varje berättelse

Lycka till!

Habilitering
& Hälsa